

Lasten en bevelen omtrent:

deze in het Staatsblad zal worden geplaatst, en dat alle Ministeriële Departementen, Afdelingen, Collegien en Ambtenaren, wien zults aangaat, aan de uitvoering daarvan zullen handhaven.

‘Einde van een tijdperk en een nieuw begin’

Gegeven te 's Gravenhage, den 28 Augustus 1851.

W. M. van Hall

Bijeenkomst

**Kenniscentrum Onteigeningen voor Overheden
en Vereniging voor Onteigeningsrecht (VvOR)**

25 september 2024

De Minister van Staatkundige Zaken

Th. van der Horst

Uitgegeven den Zesden September 1851.
D. Staatsraad, Directeur van het Kabinet des Konings

Alph. van der Horst

Programma

13.30 uur Welkomstwoord

Jacques Sluysmans (Bijzonder Hoogleraar Onteigeningsrecht Radboud Universiteit Nijmegen) en David Elshof (Rijkswaterstaat / Kenniscentrum)

13.40 uur Presentatie 'De Kroon als poortwachter'

Fieke Rob-Rüssel (Rijkswaterstaat Corporate Dienst)

14.10 Presentatie 'De Kroon onttroond, de Raad van State gewisseld, en de bestuursrechter aan de slag'

Jan Frans de Groot (Staatsraad Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State)

14.40 Pauze

14.55 Presentatie 'Kenniscentrum Onteigeningen voor Overheden'

David Elshof (Rijkswaterstaat / Kenniscentrum)

15.25 Met elkaar in gesprek

16.10 Pauze

16.25 Visuele terugkoppeling

16.35 Afronding en dankwoord

17.00 Borrel

Lasten en bevelen omtrent de in het Staatsblad zal worden geplaatst, en

alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wien zults aangaat, aan

de voorgescrevene uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te Brussel, den 28 Augustus 1851.

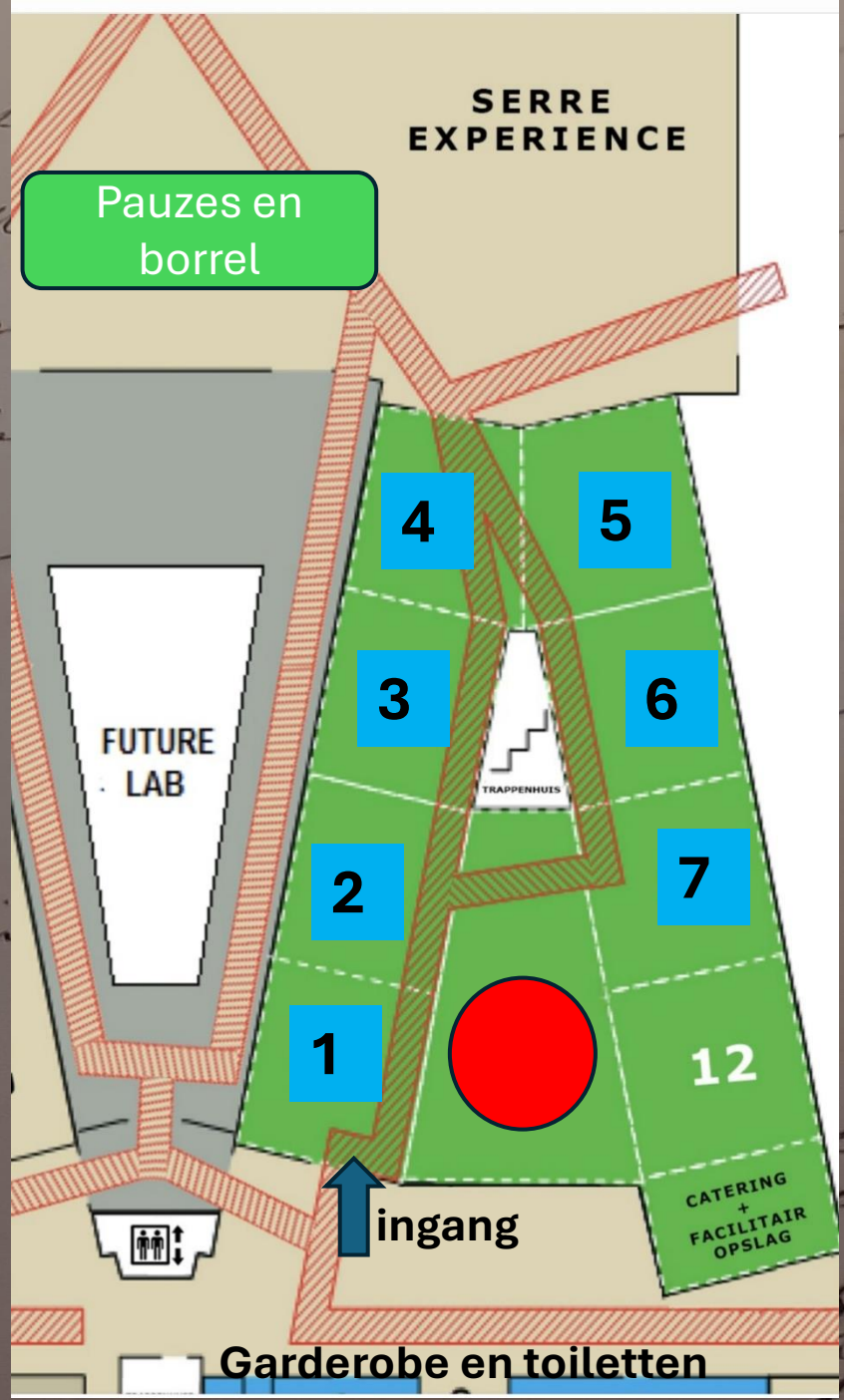
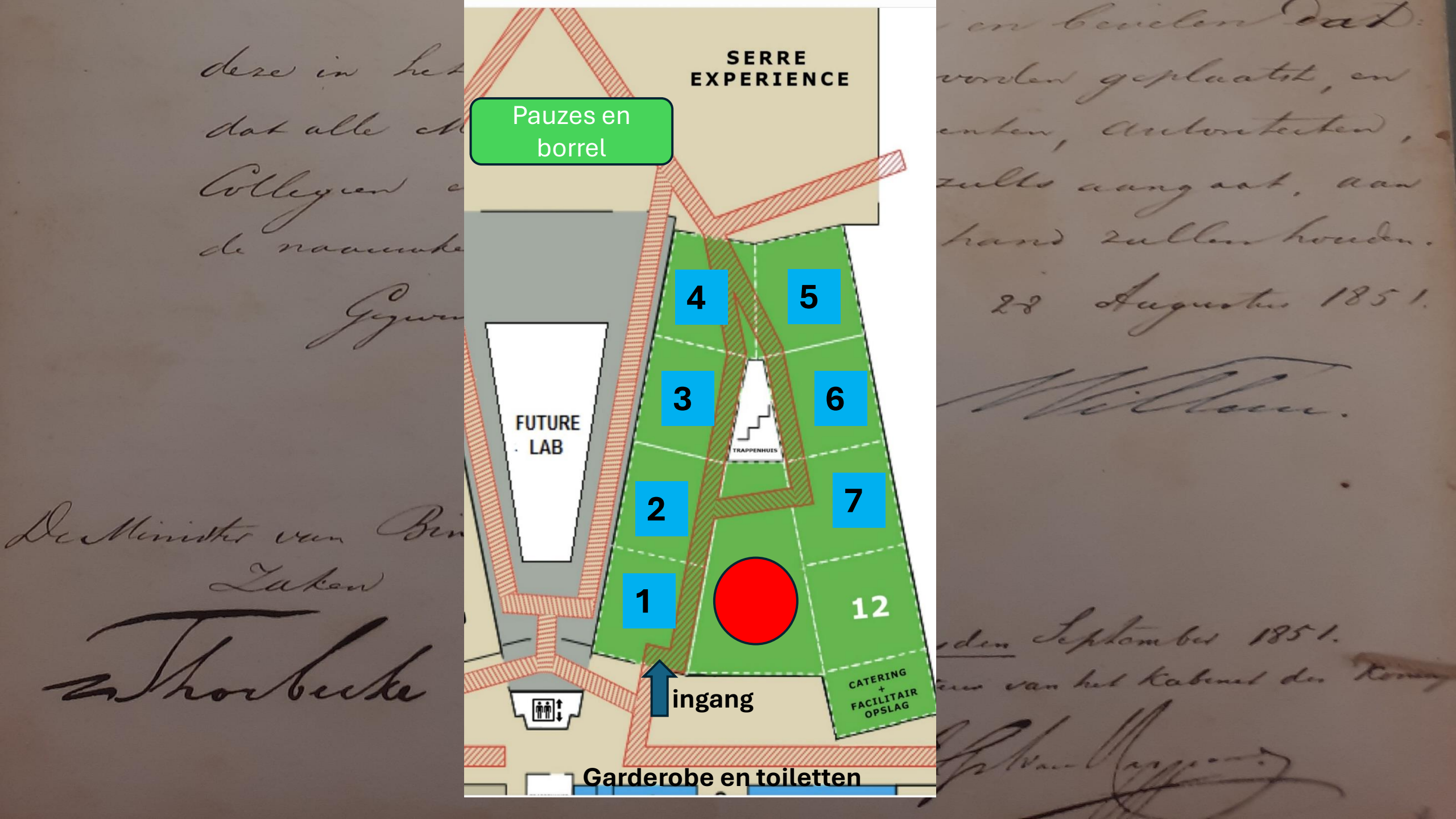
Willelm.

De Minister van Binnenlandse

Zaken

Uitgegeven den Zesden September 1851.
D. Staatsraad, Directeur van het Kabinet des Koning

A. J. Van Nieuwenhuysen

Lasten en bevelen omtrent:
dese in het Staatsblad zal worden geplaatst, en
dat alle Ministeriële Departementen, Auctoriteiten,
Collegien en Ambtenaren, wien zults aangaat, aan
de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.
Gegven te 's Gravenhage, den 28 Augustus 1851.

'De Kroon als poortwachter'

Fieke Rob-Rüssel

De Minister van Binnenlandse
Zaken

Thorbecke

Uitgegeven den Zesden September 1851.
D. Staatsraad, Directeur van het Kabinet des Koning

Alph. van Rappard

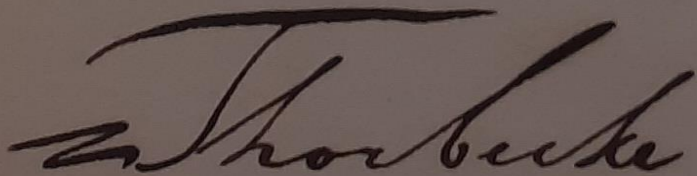
Lasten en bevelen omtrent:
dese in het Staatsblad zal worden geplaatst, en
dat alle Ministeriële Departementen, Auctoriteiten,
Collegien en Ambtenaren, wien zults aangaat, aan
de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Given te 's Gravenhage, den 28 Augustus 1851.

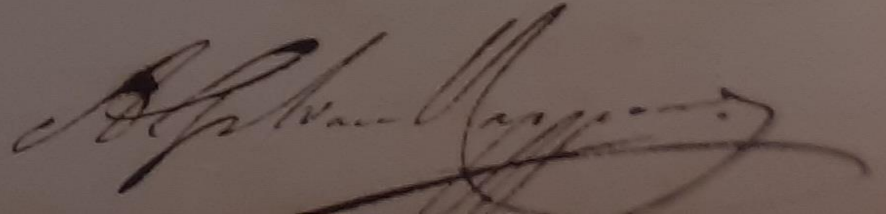
‘De Kroon onttroond,
de Raad van State gewisseld,
en de bestuursrechter aan de slag’

De Minister van Binnenlandse
Zaken
Jan Frans de Groot

Uitgegeven den Zesden September 1851.
D. Staatsraad, Directeur van het Kabinet des Konings

De Kroon onttroond, de Raad van State gewisseld, en de bestuursrechter aan de slag

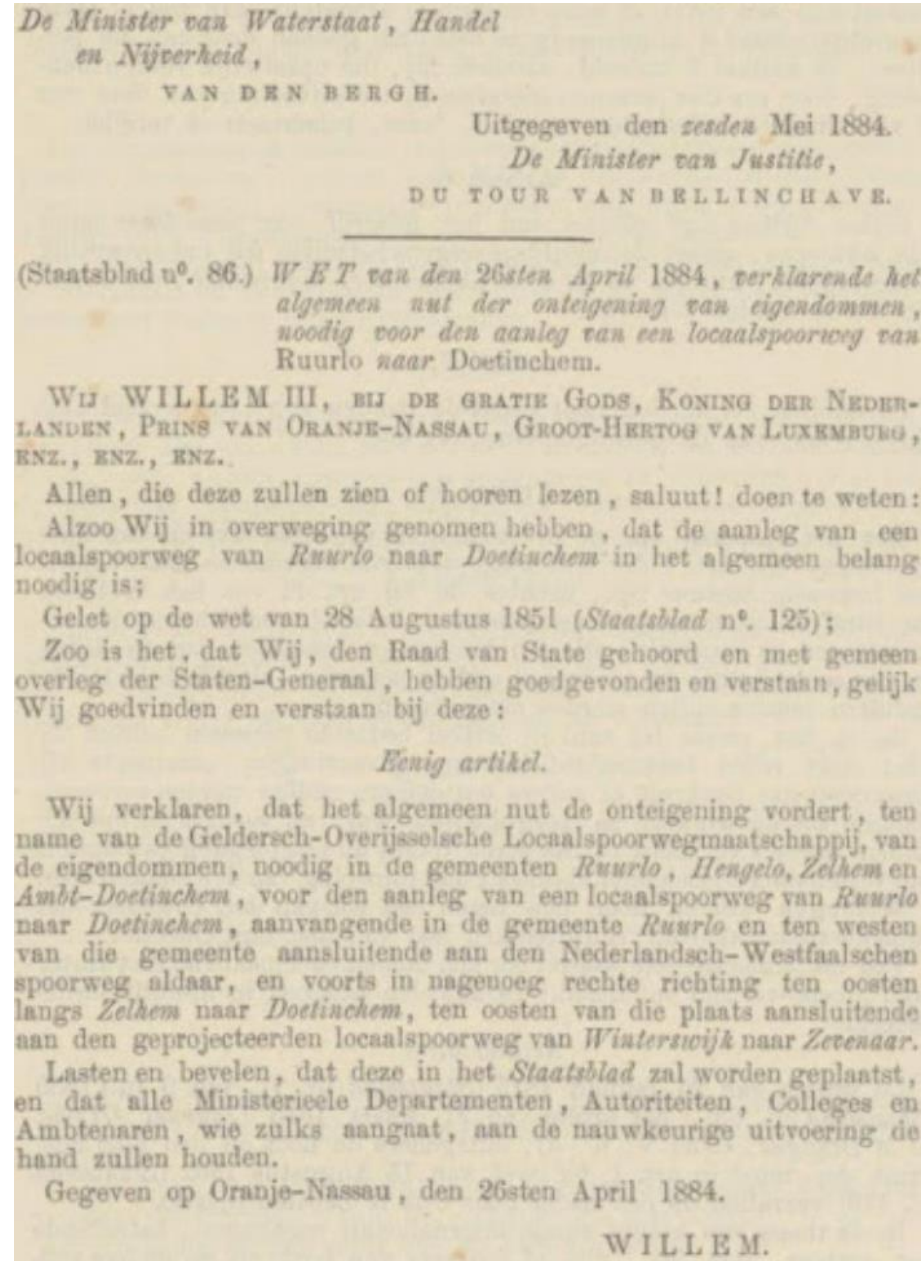
VvOR 25 september 2024 – ‘Het einde van een tijdperk en een nieuw begin’

Mr. Jan Frans de Groot – staatsraad Afdeling bestuursrechtspraak

Blokjes

- 1. Inleiding – een korte historie van de Kroon
- 2. De Kroon onttroond
- 3. De Raad van State gewisseld
- 4. De bestuursrechter aan de slag
- 5. Is er leven na de Kroon?

Korte historie van de Kroon

De Kroon onttroond

De Raad van State gewisseld

De bestuursrechter aan de slag

Nr. 32

GEWIJZIGD AMENDEMENT VAN HET LID BISSCHOP TER VERVANGING VAN DAT GEDRUKT ONDER NR. 27

Ontvangen 14 oktober 2019

De ondergetekende stelt het volgende amendement voor:

In artikel 1.1, onderdeel K, onderdeel 13, vervalt in het voorgestelde artikel 16.107 telkens «kennelijk».

Toelichting

Raad van State adviseert om volle toetsing van onteigeningsbeschikkingen beter vast te leggen in de wet. De Raad wijst erop dat onteigening ingrijpt in een fundamenteel recht dat wordt beschermd door de Grondwet en het Eerste Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Er mag dus geen twijfel over bestaan dat door de rechter daadwerkelijk een volle, intensieve toetsing wordt gedaan. De indiener stelt daarom voor volle toetsing ook toe te passen als het gaat om de noodzakelijkheid en de urgentie van onteigening.

Bisschop

Is er leven na de Kroon?

Artikel 11.5. (criteria: onteigeningsbelang, noodzaak en urgentie)

Een onteigeningsbeschikking kan alleen worden gegeven:

- a. in het belang van het ontwikkelen, gebruiken of beheren van de fysieke leefomgeving,
- b. als onteigening noodzakelijk is, en
- c. als onteigening urgent is.

Artikel 16.107. (ambtshalve basistoets)

Ongeacht of tegen de onteigeningsbeschikking bedenkingen zijn ingebracht, wijst de rechtbank het verzoek in ieder geval af als:

- a. de onteigeningsbeschikking niet volgens de wettelijke vormvoorschriften is voorbereid,
- b. het onteigeningsbelang, bedoeld in [artikel 11.5, onder a](#), ontbreekt,
- c. de noodzaak, bedoeld in [artikel 11.5, onder b](#), ontbreekt, of
- d. de urgentie, bedoeld in [artikel 11.5, onder c](#), ontbreekt.

Raad vanState

T 070 - 426 44 26

F 070 - 365 13 80

E voorlichting@raadvanstate.nl

Bezoekadres

Kneuterdijk 22

2514 EN Den Haag

Postadres

Postbus 20019

2500 EA Den Haag

Lasten en bevelen omtrent:
dese in het Staatsblad zal worden geplaatst, en
dat alle Ministeriële Departementen, Auctoriteiten,
Collegien en Ambtenaren, wien zults aangaat, aan
de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.
Gegven te 's Gravenhage, den 28 Augustus 1851.

Pauze

Willems.

De Minister van Binnenlandische
Zaken

Thorbecke

Uitgegeven den Zesden September 1851.
D. Staatsraad, Directeur van het Kabinet des Koning

Alph. van Rappard

Lasten en bevelen omtrent:
dese in het Staatsblad zal worden geplaatst, en
dat alle Ministeriële Departementen, Auctoriteiten,
Collegien en Ambtenaren, wien zults aangaat, aan
de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.
Gijven te 's Gravenhage, den 28 Augustus 1851.

‘Kenniscentrum Onteigeningen
voor Overheden’

David Elshof

De Minister van Binnenlandische
Zaken

Thorbecke

Uitgegeven den Zesden September 1851.
D. Staatsraad, Directeur van het Kabinet des Koning

Alph. van Rappenburg

Kenniscentrum Onteigeningen voor Overheden

25 september 2025

David Elshof

Opzet verhaal

Aanleiding

Ontstaansgeschiedenis

Doel en taken

Onteigening verandert door Omgevingswet

Einde onteigeningswet

Onteigening geregeld in Omgevingswet

Inhoudelijke criteria ongewijzigd:

- algemeen belang
- noodzaak
- urgentie

Veranderingen in procedure en grondslagen

Belangrijkste veranderingen

Bevoegd gezag rol: van 1 naar ca. 389

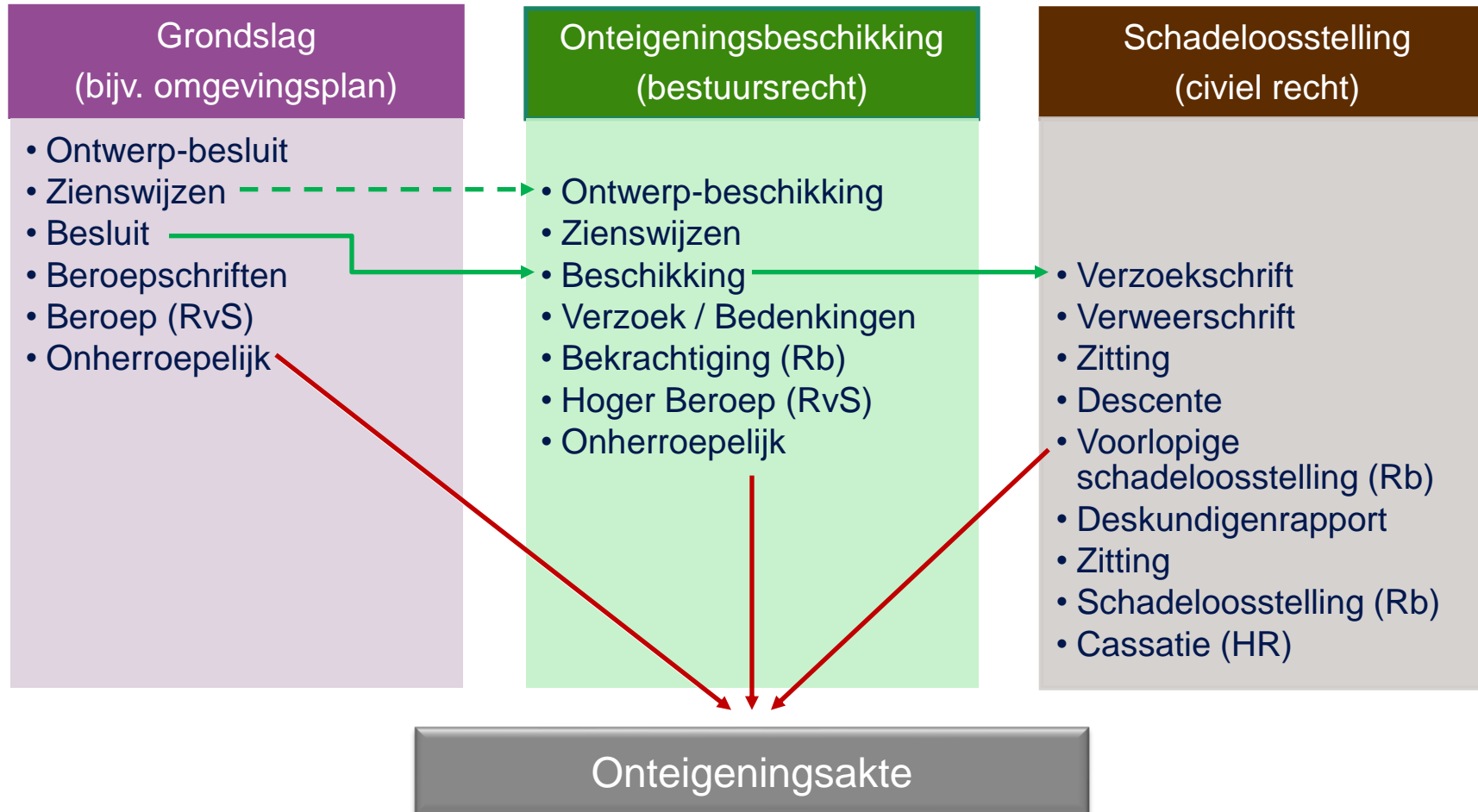
Afstandelijke redelijkheidstoets -> intrinsieke toetsing

Scherper onderscheid besluitvorming onteigening en schadeloosstellingsprocedure

Verandering grondslag onteigeningsbelang

Complexe procedure met parallele sporen

Onteigeningsprocedure en dwarsverbanden

Consequenties voor onteigeningspraktijk

- Procedure minder voorspelbaar (geen precedentes / geaccepteerde standaarden)
- Verwachting dat onteigening langer duurt
- Dienstverlening Rijkswaterstaat aan andere overheden vervalt
- Onteigeningsbesluit lokaal bestuur (bestuurlijker / meer politiek)
- Kennisontwikkeling verspreid over 389 bevoegde gezagen

Ontstaansgeschiedenis

- Mei 2019: Seminar onteigening volgens Omgevingswet bij RWS
- Vanaf 2020: follow up door Community of Practice Onteigening (COP)
- Medio 2023: uitkomst onderzoek VNG naar behoefte kenniscentrum
- Eind 2023: opdracht BZK aan RWS om Kenniscentrum in te richten

(mede namens VNG, IPO en Unie van Waterschappen)

Wat is het Kenniscentrum

Klein team praktijkkennis van onteigening

Medewerkers werkzaam bij overheid

Bereikbaar via [Website Kenniscentrum](#) bij Informatiepunt Leefomgeving (IPLO)

Vanaf 1 januari 2024 actief

Opdracht voor 5 jaar

Doel van het Kenniscentrum

Primaire doelen:

- Borgen kennisontwikkeling over onteigening onder Omgevingswet
- Beschikbaar stellen kennis aan overheden

Taken van het Kenniscentrum

1. Online informatiepunt: voorbeeld [Praktijkgids Onteigening voor Overheden](#)
2. Kennisnetwerk organiseren
3. Vraagbaakfunctie
4. Kwaliteitstoets op onteigeningsdossier

Wat doet het Kenniscentrum niet

Niet taak bevoegd gezag overnemen

Geen full-service concept, dus niet:

- onteigeningsdossiers samenstellen
- onteigeningsbeschikkingen / zienswijzereacties schrijven
- hoorzittingen faciliteren

Vraagbaakfunctie

- Bereikbaar via [website IPLO](#)
- Binnen 2 werkdagen reactie
- Antwoord via e-mail of telefonisch
- Persoonlijk contact: vraag achter de vraag
- Eventueel doorverwijzen in het netwerk

Voorbeelden van vragen

- Modellen
- Ervaringen van anderen
- Praktische vragen
- Besluitvormingsproces bevoegd gezag
- Minnelijk overleg
- Grondslag onteigeningsbelang
- Wie kan onteigenaar zijn
- Rol en afwegingsruimte bevoegd gezag

Kwaliteitstoets

- Verzoek indienen via postbus kenniscentrumonteigeningen@rws.nl
- Dossier digitaal aanleveren
- Doorlooptijd 4 weken
- Per e-mail advies
- Eventueel mondelinge toelichting / overleg

Wat houdt kwaliteitstoets in?

Toets op alle onderdelen onteigeningsdossier zoals:

- Bevoegheid
- Grondslag (ruimtelijk besluit)
- Instrumentkeuze
- Noodzaak (o.a. logboeken en bewijsstukken minnelijk overleg)
- Urgentie (planning)
- Volledigheid en juistheid dossier (grondtekening, projectietekening, kadastrale info, etc.)

Status kwaliteitstoets

- Facultatieve toets
- Geen wettelijke status
- Bevoegd gezag blijft zelf verantwoordelijk
- Karakter van extern advies
- Externe kwaliteitsborging voorafgaand aan onteigeningsbeschikking

Wat kan het Kenniscentrum het werkveld bieden?

- Bundelen en borgen van kennis
- Kennis en praktijkervaring onteigening
- Inzicht in bestuurlijke context
- Kennis (ruimtelijke) instrumenten Omgevingswet
- Laagdrempelige kennisbron
- Complementair aan kennis markt
- Doorverwijsfunctie in kennisnetwerk

Bezoek onze website op:
<https://iplo.nl/thema/ruimtelijke-ontwikkelingen/instrumenten-grondbeleid/onteigening/kenniscentrum-onteigeningen/>

of scan:

In gesprek

- Over 3 tot 5 stellingen
- In 7 groepen

Lasten en bevelen omtrent dat:
dese in het Staatsblad zal worden geplaatst, en
dat alle Ministeriële Departementen, Auctoriteiten,
Collegien en Ambtenaren, wien zults aangaat, aan
de uitvoering derzelve uitwerking de hand zullen houden.
Gevan te 's Gravenhage, den 28 Augustus 1851.

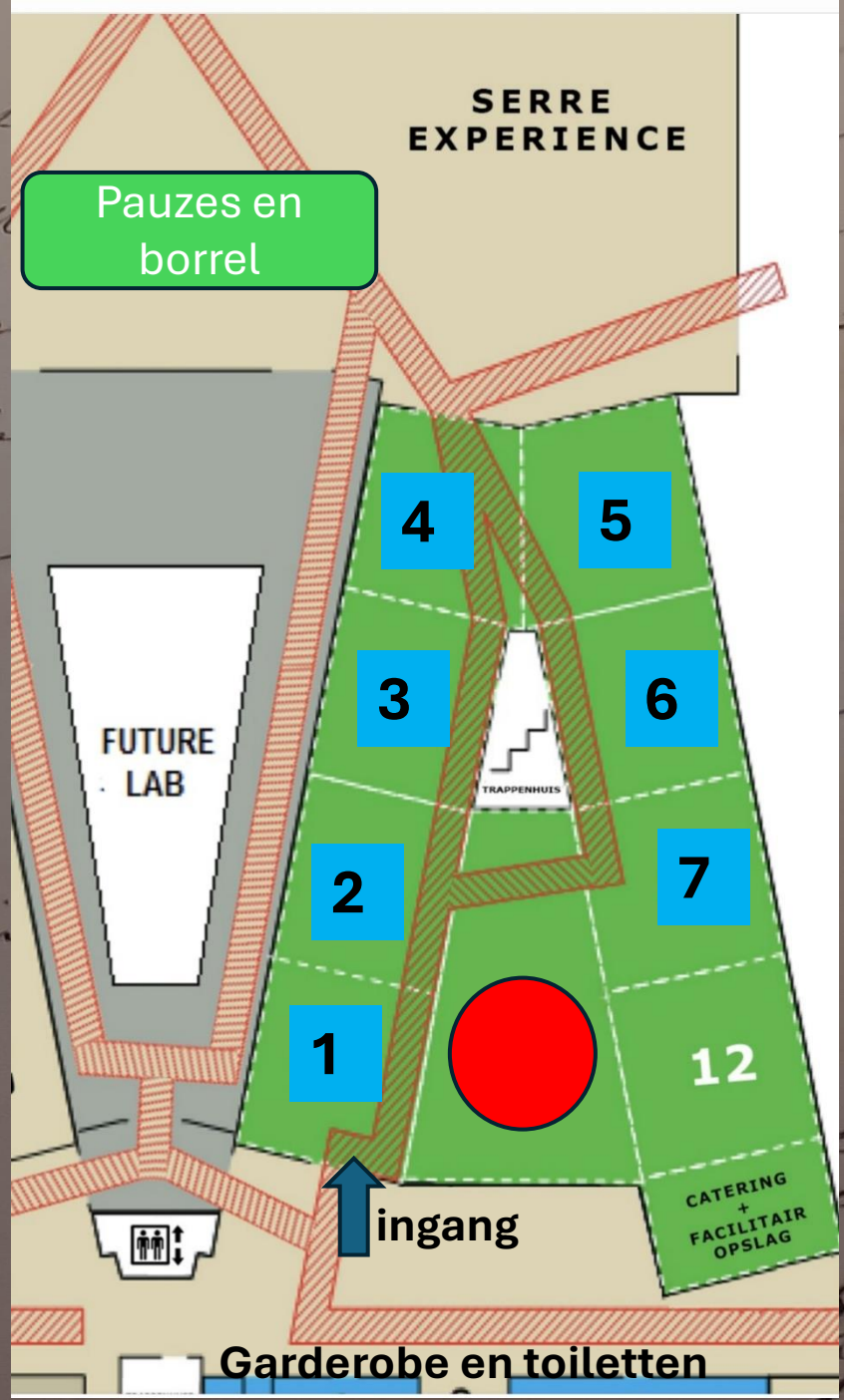
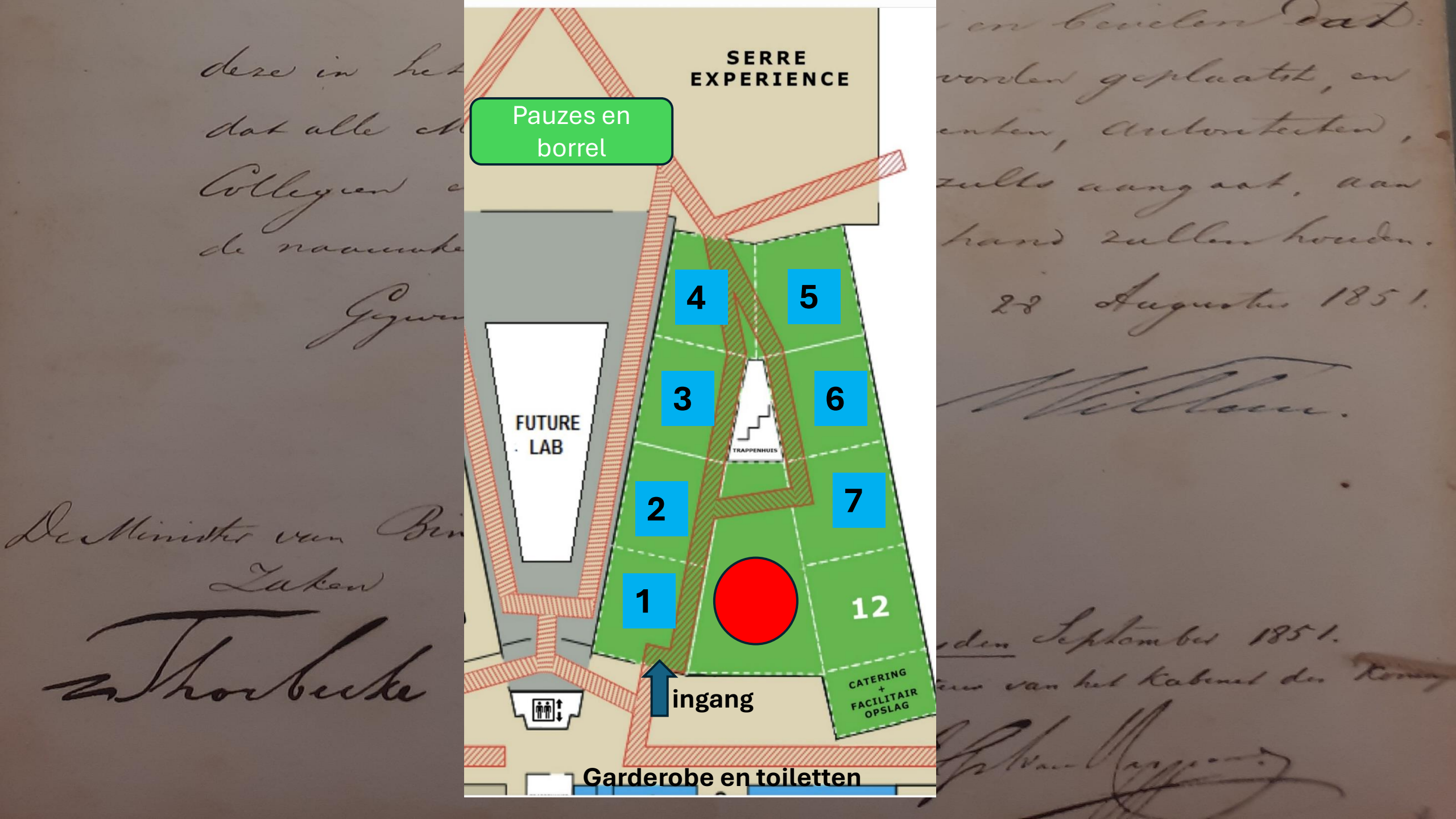
Willems.

De Minister van Binnenlandse
Zaken

Thorbecke

Uitgegeven den Zesden September 1851.
D. Staatsraad, Directeur van het Kabinet des Konings

Alph. van Rappard

Lasten en bevelen omtrent:

dese in het Staatsblad zal worden geplaatst, en

Stellingen

dat alle Ministeriële Departementen, Auctoriteiten, Collegien en Ambtenaren, wien zults aangaat, aan

'Discussies over planologische keuzes kunnen veel moeilijker buiten de procedure van de onteigeningsbeschikking gehouden worden'

Geschiedenis van Groningen den 28 Augustus 1851.

'Het werkveld van onteigening gaat veranderen door nieuwe spelers'

'Onteigeningsprocedures worden bestuurlijk gevoeliger en meer beïnvloed door lokale politiek'

'Door gebrek aan kennis over de nieuwe planologische grondslagen van het onteigeningsbelang neemt het risico op manco's toe waardoor onteigeningen bij de bestuursrechter stranden'

'Er zullen discussies tussen onteigenaars en notarissen ontstaan over de vraag of aan de vereisten is voldaan voor het opmaken van de onteigeningsakte'

Alph. van der ...

Lasten en bevelen omtrent:

deze in het Staatsblad zal worden geplaatst, en dat alle Ministeriële Departementen, Auctoriteiten, Collegien en Ambtenaren, wien zults aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden. Gedaan te Brussel, den 28 Augustus 1851.

In gesprek

- In 7 groepen – op uw budget staat nummer van de groep waar u in gesprek gaat
- 45 minuten
- Per groep een procesbegeleider
- Na gesprek pauze in de Serre
- Vervolgens visuele terugkoppeling

Willems

De Minister van Binnenlandse Zaken

Thorbecke

Uitgegeven den Zesden September 1851.
D. Staatsraad, Directeur van het Kabinet des Koning

Alph. Van der Smissen

Lasten en bevelen omtrent:
dese in het Staatsblad zal worden geplaatst, en
dat alle Ministeriële Departementen, Auctoriteiten,
Collegien en Ambtenaren, wien zults aangaat, aan
de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.
Gewezen te 's Gravenhage, den 28 Augustus 1851.

Pauze

Willems.

De Minister van Binnenlandische
Zaken

Thorbecke

Uitgegeven den Zesden September 1851.
D. Staatsraad, Directeur van het Kabinet des Koning

Alph. van Rappard

Lasten en bevelen omtrent:
dese in het Staatsblad zal worden geplaatst, en
dat alle Ministeriële Departementen, Auctoriteiten,
Collegien en Ambtenaren, wien zults aangaat, aan
de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te 's Gravenhage, den 28 Augustus 1851.

Visuele terugkoppeling

W. M. M. M.

De Minister van Binnenlandse
Zaken

Thorbecke

Uitgegeven den Zesden September 1851.
D. Staatsraad, Directeur van het Kabinet des Koning

A. J. Van Nieuwenhuijzen

Lasten en bevelen omtrent:
dese in het Staatsblad zal worden geplaatst, en
dat alle Ministeriële Departementen, Auctoriteiten,
Collegien en Ambtenaren, wien zults aangaat, aan
de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.
Gewezen te 's Gravenhage, den 28 Augustus 1851.

Afronding en dankwoord

Willems.

De Minister van Binnenlandische
Zaken

Thorbecke

Uitgegeven den Zesden September 1851.
D. Staatsraad, Directeur van het Kabinet des Koning

Alph. van Rappard

Lasten en bevelen omtrent:
dese in het Staatsblad zal worden geplaatst, en
dat alle Ministeriële Departementen, Auctoriteiten,
Collegien en Ambtenaren, wien zults aangaat, aan
de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te 's Gravenhage, den 28 Augustus 1851.

W. M. M. M.

De Minister van Binnenlandse
Zaken

Th. Thorbecke

Uitgegeven den Zesden September 1851.
D. Staatsraad, Directeur van het Kabinet des Koning

A. J. Van Nieuwenhuijzen